

УДК 37.014:[376.68:616.31]

ПІДГОТОВКА ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ “СТОМАТОЛОГІЯ” У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**Б. С. Зіменковський, М. Р. Гжегоцький, Є. С. Варивода, Н. Л. Чухрай,
І. І. Солонинко**

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

PREPARATION OF THE FOREIGN STUDENTS IN “DENTISTRY” SPECIALITY IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINIAN HIGHER EDUCATION

B. S. Zimenkovskiy, M. R. Hzhhotskiy, Ye. S. Varyvoda, N. L. Chukhray, I. I. Solonynko

Lviv National Medical University by Danylo Halatsky

У статті наведено порівняння нових навчальних планів для студентів-стоматологів в Україні та навчальних планів Варшавського університету.

The article shows the comparison of new curricula for students of Dentistry Faculty in Ukraine and curricula of Warsaw University.

Вступ. Реформування системи вищої медичної освіти пройшло суттєвий шлях у пошуках адекватної моделі організації навчального процесу та вдосконалення системи підсумкової атестації якості підготовки випускників – іноземних громадян. Питання якісного навчання іноземних студентів у вищих медичних закладах України набуває дедалі більшої актуальності та зростаючого значення, що пов'язано, насамперед, із високоякісною підготовкою фахівців, фундаментальністю знань, отриманих в ході навчання, та доступністю вищої освіти у нашій державі. Саме ці чинники спонукають іноземних громадян до навчання у медичних академіях та університетах України [1, 3].

У Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького в 2014–2015 навчальному році навчається 1025 студентів – іноземних громадян, які презентують 51 країну світу. Впродовж 17 років гармонійно та динамічно розвивається форма навчання іноземців англійською мовою, постійно зростає кількість аплікантів та студентів англомовного відділення. Особливої уваги заслуговує навчання студентів-іноземців стоматологічного факультету, які охоче приїжджають до нас на навчання та отримують високий рівень теоретичних знань та практичних навичок.

Медичний стоматологічний центр Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького створено у 2010 році, він є найбільшою стоматологічною університетською клінікою в Україні,

обладнаною сучасним стоматологічним устаткуванням. Центр слугує базою для проведення практичних занять, стоматологічного прийому хворих, засвоєння студентами практичних навичок. Потужність центру – 1480 відвідувань за зміну. В склад стоматологічного медичного центру входять: 2 відділення терапевтичної стоматології, 2 відділення хірургічної стоматології, 2 відділення ортопедичної стоматології, 2 відділення стоматології дитячого віку, відділення змішаного прийому, організаційно-методичне відділення. За час існування організовано та модернізовано: фантомний клас, 3 рентгенкабінети, фізіотерапевтичний кабінет, 2 зуботехнічні лабораторії, централізоване стерилізаційне відділення, кабінети для підготовки та навчання лікарів-стоматологів факультету післядипломної освіти. Тобто у центрі надається весь спектр стоматологічних послуг, що є надзвичайно важливим при підготовці фахівця-стоматолога на сучасному рівні. Ще Конфуцій сказав: “Я почув – і забув, я побачив – і запам'ятав, я зробив – і зрозумів”. Ця формула якнайкраще ілюструє важливість практичної складової у системі підготовки лікаря, особливо лікаря-стоматолога [2].

Проте після отримання диплома спеціаліста українського зразка випускники як вітчизняні (які продовжують навчання чи роботу за кордоном), так й іноземні, зіштовхуються із проблемами його нострифікації за межами України. Між вітчизняними стоматологічними планами та тематичними планами за кордоном існують певні розбіжності у предметах та годинах.

© Б. С. Зіменковський, М. Р. Гжегоцький, Є. С. Варивода та ін.

Тому процеси євроінтеграції України та системи освіти в Загальноєвропейський освітній простір повинні передбачати перш за все приведення нових ОКХ, ОПП, навчальних планів і програм до стандартів освітніх медичних програм за базовими спеціальностями.

Метою роботи було порівняти типові навчальні плани для студентів-стоматологів в Україні та навчальні плани Варшавського університету.

Основна частина. Ми провели аналіз тематичних планів для студентів-стоматологів України та Польщі, які, з нашої точки зору, є найбільш близькими для уні-

фікації. Загальний обсяг навчальних програм в Україні та Польщі складає 5 років навчання, тому ми провели паралельно порівняння назви навчальних дисциплін, кількості годин та кредитів на стоматологічному факультеті обох університетів.

Так, на I курсі стоматологічного факультету у ВНЗ України вивчається 16 дисциплін, включаючи факультативи, проте немає жодної дисципліни, бодай ввідної в стоматологію (табл. 1). Натомість у Варшавському університеті студенти вже на I курсі вивчають чотири профільні стоматологічні дисципліни: “Стоматологічне матеріалознавство”, “Ергономіка в стоматоло-

Таблиця 1. Навчальні дисципліни, які вивчаються на I курсі стоматологічного факультету в Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького та Варшавському університеті

Україна			Польща		
Назва навчальної дисципліни	Кількість годин	Кредит ECTS	Назва навчальної дисципліни	Кількість годин	Кредит ECTS
Іноземна мова	70	6	Іноземна мова в медицині (мова до вибору: англійська, французька, німецька, російська). Обов'язкова для іноземців польська мова	60	2
Латинська мова та медична термінологія	70	4	Латинська мова в медицині	30	2
Українська мова (за професійним спрямуванням)	30	3	–		
Історія України	20	3	–		
Історія української культури	20	2	–		
Історія медицини	20	2			
–			Стоматологічне матеріалознавство	60	4
–			Ергономіка в стоматології	30	2
–			Профілактика в стоматології	20	4
–			Соціальна стоматологія	24	2
–			Клінічна психологія	20	2
Основи психології. Основи педагогіки	20	1,5	Основи медичної психології	15	1
Медична біологія	80	5	Біологія	35	3
Медична та біологічна фізика	70	5	Біофізика	35	3
Медична хімія	50	3,5	–		
Біоорганічна хімія	50	3	–		
–			Перша медична допомога	20	2
–			Громадське здоров'я	30	1
Анатомія людини	220	11	Анатомія людини	135	10
Гістологія, цитологія та ембріологія	140	7	Гістологія, цитологія та ембріологія	90	8
Безпека життєдіяльності, основи охорони праці	20	2	Медицина катастроф	20	1,5
–			Екстрена медицина	30	2,5
–			Пропедевтика наркології	25	2
–			Підготовка бібліотечна	2	
–			Безпека та гігієна праці	4	
Курси за вибором	20	2	Факультативи за вибором	40	2
Фізичне виховання	30		Фізичне виховання	60	2
Всього за 1-й рік	930	60		785	56

логії”, “Профілактика в стоматології”, “Соціальна стоматологія”. Слід зазначити, що дисципліна “Ергономіка в стоматології” є надзвичайно важливою, оскільки передбачає вивчення усіх питань з приводу охорони праці стоматологів, підвищення ефективності та якості їх роботи, створення для них зручної робочої обстановки, забезпечення безпеки та комфорту для пацієнтів, адаптацію до сучасного стоматологічного обладнання. Фактично, метою вивчення цього предмета є ознайомлення студента-першокурсника з роботою лікаря-стоматолога. У нашій програмі питання ергономіки включено у розділ терапевтичної стоматології та стоматології дитячого віку. Предмет “Стоматологічне матеріалознавство” теж, на нашу думку, слід виокремити для вивчення на I курсі для більш ґрунтовного його засвоєння. Отже, у Варшавському університеті студенти стоматологічного факультету вже з I курсу починають вивчати базові стоматологічні дисципліни, що формує в їхній свідомості “вектор” здобуття фаху.

Як видно з таблиці, лише 9 дисциплін збігаються при порівнянні між двома програмами. Варто відмітити, що кількість годин таких загальнообов'язкових предметів, як, для прикладу, “Анатомія”, “Гістологія”, “Біологія”, у вітчизняних планах є суттєво вищою порівняно з кількістю годин у Варшавському університеті. Цікавим також виявився аналіз переліку факультативів, які пропонуються студентам. Так, якщо для вітчизняних студентів запропоновано такі дисципліни, як: “Світова цивілізація”, “Краєзнавство”, “Європейський стандарт комп'ютерної грамотності”, “Психологія спілкування”, “Естетика”, “Етика”, “Сучасні проблеми молекулярної біології”, “Соціологія та медична соціологія”, “Правознавство”, “Релігієзнавство”, “Основи економічних теорій”, то для студентів Варшавського університету запропоновано такі факультативи: “Лікарська етика з елементами філософії”, “Історія стоматології” та “Лікарська психологія з елементами соціології”.

Аналіз навчальних дисциплін в обох програмах показав, що на II курсі у вітчизняній програмі є лише 3 стоматологічні дисципліни (“Пропедевтика терапевтичної стоматології”, “Пропедевтика ортопедичної стоматології”, “Пропедевтика дитячої стоматології”), тоді як у програмі Варшавського університету є такі дисципліни зі стоматології: “Стоматологічна радіологія”, “Суспільна стоматологія”, “Профілактика в стоматології”, “Право та етика в стоматології”, “Терапевтична стоматологія”, “Ендодонтія”, “Пародонтологія”, “Протетика”, “Стоматологія дитячого віку і стоматологічна профілактика”. Варто відмітити, що такий предмет, як “Право та етика в стоматології”, хоча з невеликою кількістю годин (15), введений як окрема дисципліна, що є надзвичайно важливою для формування сучасного фахівця-стоматолога. У вітчизняній програмі дисципліна “Терапевтична стоматологія” включає багато розділів, проте для адаптації до європейських програм, можливо, було б доцільно такі розділи, як “Ендодонтія” та “Пародонтологія”, виокремити. Позитивним, на нашу думку, є виведення у програмі Варшавського університету таких навчальних предметів, як “Фізіологія жувального апарату”, “Мікробіологія і мікробіологія ротової порожнини”, оскільки це спонукає студентів до більш детального зосередження на фізіологічних та патологічних процесах у ротовій порожнині.

Як видно з таблиці 2, 7 дисциплін українські студенти не вивчають, 5 з них – стоматологічні дисципліни.

На III курсі стоматологічного факультету у вітчизняній програмі виділено 150 год для вивчення терапевтичної стоматології, тоді як у програмі Варшавського університету цей предмет поділено на дві дисципліни: “Терапевтична стоматологія і ендодонтія” (135 год) і “Пародонтологія та хвороби слизової оболонки порожнини рота” (40 год) (табл. 3). Дисципліну “Стоматологічна радіологія” вивчають з II по V курси.

Обидві програми IV курсу насичені стоматологічними дисциплінами. Особливістю програми Вар-

Таблиця 2. Навчальні дисципліни, які вивчаються на II курсі стоматологічного факультету в Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького та Варшавському університеті

Україна			Польща		
Назва навчальної дисципліни	Кількість годин	Кредит ECTS	Назва навчальної дисципліни	Кількість годин	Кредит ECTS
1	2	3	4	5	6
Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	30	2	Іноземна мова в медицині (мова до вибору: англійська, французька, німецька, російська)	40	2
Філософія	30	3	–		
Фізіологія	120	6	–		

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6
–			Стоматологічна радіологія	25	3
–			Соціальна стоматологія	26	3
–			Фізіологія порожнини рота	45	2
–			Профілактика в стоматології	30	3
–			Право та етика в стоматології	15	1
Біоорганічна та біологічна хімія	90	5	Біохімія з елементами хімії	125	8
Медична інформатика	40	3	Інформаційні технології	25	2
Пропедевтика внутрішньої медицини	30	1,5	–		
Загальна хірургія	40	2,5	–		
Гігієна та екологія	50	3	–		
Фармакологія	50	3	–		
–			Імунологія	30	2
–			Реабілітація	15	1
Мікробіологія, вірусологія та імунологія	90	5	Мікробіологія і мікробіологія ротової порожнини	70	5
Патофізіологія	50	2,5	Фізіологія з патофізіологією	130	7
Пропедевтика терапевтичної стоматології	80	4	Терапевтична стоматологія Ендодонтія Пародонтологія	120	6
Пропедевтика ортопедичної стоматології	70	4	Протетика	40	3
Пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології	50	3	Стоматологія дитячого віку і стоматологічна профілактика	25	3
Курси за вибором	20	2			
Медицина надзвичайних ситуацій	30	2			
Патоморфологія	50	2,5			
Виробнича практика		6			
Фізичне виховання	30		Фізичне виховання	28	1
Всього за 2-й рік	950	60		789	54

Таблиця 3. Навчальні дисципліни, які вивчаються на III курсі стоматологічного факультету в Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького та Варшавському університеті

Україна			Польща		
Назва навчальної дисципліни	Кількість годин	Кредит ECTS	Назва навчальної дисципліни	Кількість годин	Кредит ECTS
1	2	3	4	5	6
Патоморфологія	60	3	Патоморфологія	50	3
Фармакологія	50	3	Фармакологія	75	8
Внутрішня медицина	80	3,5	Внутрішні хвороби	60	4
Хірургія	40	2	–		
Патофізіологія	60	3	–		
Соціальна медицина, організація охорони здоров'я	30	1,5	–		
Фізична реабілітація, спортивна медицина	30	1,5	–		
Судова медицина (стоматологія) і медичне правознавство	40	2	–		
Секційний курс	10	0,5	–		

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6
–			Педіатрія	50	3
–			Дерматологія і венерологія	30	2
–			Неврологія	15	1
–			Оториноларингологія	45	2
–			Інфекційні хвороби	30	2
–			Анестезіологія та реанімація	20	1
–			Фізіологія вагітності	15	1
–			Офтальмологія	15	1
–			Профілактика онкологічна	15	1
–			Психіатрія	15	1
Радіологія	30	1,5	Радіологія	15	1
			Стоматологічна радіологія	30	1
Профілактика стоматологічних захворювань	80	4	Стоматологія дитячого віку та профілактична стоматологія	45	2
Терапевтична стоматологія	150	7	Терапевтична стоматологія і ендодонція	135	7
			Пародонтологія та хвороби слизової оболонки порожнини рота	40	3
Хірургічна стоматологія	140	7	Хірургічна стоматологія	55	4
Ортопедична стоматологія	140	7	Протетика	141	7
Ортодонція	80	4	–		
Основи біоетики та біобезпеки	20	1,5	–		
Курси за вибором	20	2	–		
Виробнича лікарська практика		6	–		
Всього за 3-й рік	1060	60		896	55

шавського університету є те, що продовжується вивчення дисципліни “Стоматологічна радіологія” та значно більшу кількість годин виділено на вивчення складових терапевтичної стоматології: “Терапевтична стоматологія і ендодонція” (170 год) та “Пародонтологія та хвороби слизової оболонки порожнини рота” (70 год). У вітчизняній програмі на це виділено лише 120 год (табл. 4).

Аналіз навчальних дисциплін у обох навчальних планах на V курсі стоматологічного факультету пока-

зав, що дисципліну “Терапевтична стоматологія” поділено на “Терапевтичну стоматологію і ендодонцію” (175 год) та “Пародонтологію та хвороби слизової оболонки порожнини рота” (95 год). Крім хірургічної стоматології (113 год) вивчається дисципліна “Щелепно-лицева хірургія та онкологія” (110 год) (табл. 5). Продовжується вивчення стоматологічної радіології. Натомість введені актуальні дисципліни – “Геростоматологія” (30 год) та “Патологія ротової порожнини (1,2)” (45 год).

Таблиця 4. Навчальні дисципліни, які вивчаються на IV курсі стоматологічного факультету в Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького та Варшавському університеті

Україна			Польща		
Назва навчальної дисципліни	Кількість годин	Кредит ECTS	Назва навчальної дисципліни	Кількість годин	Кредит ECTS
1	2	3	4	5	6
Внутрішня медицина (у тому числі інфекційні хвороби та епідеміологія)	110	4,5	Внутрішні хвороби (1,2)	67	3

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6
Хірургія	70	3	Хірургія і онкологія (1)	30	2
Педіатрія	30	1,5	Педіатрія (2)	60	3
Неврологія, в т.ч. нейростоматологія	30	1,5	Неврологія (2)	15	1
Психіатрія, наркологія	30	1	Психіатрія (2)	15	1
Онкологія	20	1	–		
Фтизіатрія	40	2	–		
Акушерство	30	1,5	–		
Оториноларингологія	30	1,5	–		
Офтальмологія	30	1,5	–		
Нейрохірургія	20	1	–		
Дерматологія, венерологія	30	1,5	–		
Медична психологія	20	1	–		
–			Анестезіологія та реанімація (2)	30	1
–			Фармакологія (1)	60	3
–			Фізіологія вагітності (1)	15	1
–			Судова медицина (2)	15	1
–			Охорона інтелектуальної власності (2)	2	1
–			Профілактика онкологічна (1)	10	1
Терапевтична стоматологія	120	6	Терапевтична стоматологія і ендодонтія (1,2)	170	9
			Пародонтологія та хвороби слизової оболонки порожнини рота	70	4
Хірургічна стоматологія	100	5	Хірургічна стоматологія (1,2)	117	6
Ортопедична стоматологія	100	5	Протетика (1,2)	136	6
Дитяча терапевтична стоматологія	90	4	Стоматологія дитячого віку і стоматологічна профілактика (1,2)	90	6
Дитяча хірургічна стоматологія	70	3	–		
Ортодонтія	50	3	Ортодонтія (1,2)	95	4
–			Стоматологічна радіологія (1,2)	46	2
Виробнича лікарська практика		9	–		
Курси за вибором	20	2	–		
Всього за 4-й рік	1040	60			

Таблиця 5. Навчальні дисципліни, які вивчаються на V курсі стоматологічного факультету в Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького та Варшавському університеті

Україна			Польща		
Назва навчальної дисципліни	Кількість годин	Кредит ECTS	Назва навчальної дисципліни	Кількість годин	Кредит ECTS
1	2	3	4	5	6
Терапевтична стоматологія	200	10	Терапевтична стоматологія і ендодонтія (1,2)	175	11
			Пародонтологія та хвороби слизової оболонки порожнини рота	95	7
Хірургічна стоматологія	200	10	Хірургічна стоматологія (1,2)	113	8
			Щелепно-лицева хірургія та онкологія (1,2)	110	7
Ортопедична стоматологія, в т.ч. імплантологія	200	10	Протетика (1,2)	185	12

Продовження табл. 5

1	2	3	4	5	6
Дитяча терапевтична стоматологія	130	6	Стоматологія дитячого віку і стоматологічна профілактика (1,2)	90	3
Дитяча хірургічна стоматологія	70	3	–		
Ортодонтія	70	3	Ортодонтія (1,2)	100	7
–			Патологія ротової порожнини (1,2)	45	2
–			Стоматологічна радіологія (1)	18	1
–			Геростоматологія (1,2)	30	1
Клінічна фармакологія	20	1	Клінічна фармакологія (1)	30	1
Клінічна імунологія	30	6	–		
Цивільний захист	10	0,5	–		
Економіка охорони здоров'я	30	1,5	–		
Охорона праці в галузі	10	0,5	–		
Екстрена та невідкладна медична допомога	30	1,5	–		
Виробнича лікарська практика	–	4,5	–		
Курс за вибором	20	4	–		
Атестація		3	–		
Всього за 5-й рік	1040	60		991	60

Висновки. Детальний аналіз даних навчальних планів показав, що, порівняно зі стоматологічним факультетом ВМУ, у вітчизняних навчальних планах відсутні профільні стоматологічні дисципліни: “Стоматологічне матеріалознавство” (4 кредити), “Ергономіка в стоматології” (2 кредити), “Стоматологічна радіологія” (7 кредитів), “Геростоматологія” (1 кредит), “Право та етика в стоматології” (1 кредит), “Соціальна стоматологія” (5 кредитів), які становлять 20 кредитів і, на нашу думку, могли б бути виведені як окремі навчальні дисципліни, а ці кредити могли б бути поділені на 5 років навчання.

У Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького включено у навчальні

плани 2015 року для студентів I курсу стоматологічного факультету дві нові дисципліни – “Стоматологічне матеріалознавство” та “Ергономіка в стоматології”, які будуть вивчатись на кафедрах терапевтичної та ортопедичної стоматології.

Таким чином, поступово інтегруючи нові предмети зі стоматології, спираючись на досвід наших сусідніх колег, ми повністю адаптуємо вітчизняну програму до європейської. Вважаємо, що ґрунтовне вивчення усіх аспектів організації навчальних стоматологічних програм у Польщі може стати основою для забезпечення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних вимог, взаємовизнання дипломів про вищу освіту, сприяння мобільності студентів.

Список літератури

1. Досвід роботи щодо підвищення якості підготовки іноземних студентів / Г. В. Дзяк, Т. О. Перцева, Л. Ю. Науменко, Г. В. Горбунова // Медична освіта. – 2014. – № 2. – С. 59–61.
 2. Запорожан В. М. Інноваційні підходи до підготовки сучасного лікаря / В. М. Запорожан // Медична освіта. – 2014. – № 2. – С. 38–40.

3. Кредитно-модульна система у контексті реформування англomовного навчання іноземних студентів на додипломному етапі у Львівському національному медичному університеті ім. Данила Галицького / Б. С. Зіменковський, М. Р. Гжегоцький, Є. С. Варивода [та ін.] // Медична освіта. – 2014. – № 2. – С. 66–67.

Отримано 20.03.15